

att alla går omkring och stjäla" ... "dom är inte så renliga att det stör precis" ...

Av intervjuundersökningen framgår att många, såväl finländare som svenskar, ville veta mer om offentliga institutioner, framför allt om socialbyrån, sjukkas-san, utbildningsväsendet och bostadsförmedlingen. Man ville också ha bättre information på arbetsplatsen och finländarna ville veta mer om fackföreningen. Informationsfrågor går som en röd tråd genom hela boken, de kom igen då undersökningen presenterades i Volvo-Skövdeverkens företagsnämnd och vid samtal med personalchefer och torde, som författarinnan säger, fordra en egen specialundersökning. Vikten av ortsbornas — svenskarnas egen insats för invandrarernas inlemmande i samhället påpekas av många röster.

Man skulle önska att boken fick många läsare också därför att den innehåller så få sakfel. (Det enda nämnvärda tycks mig vara att författarinnan hävdar att finländarna vid undersökningstillfället kunde vinna svenskt medborgarskap efter tre år i Sverige medan det i verkligheten fortfarande var fem år, plus något eller några år innan ansökan behandlats. Detta misstag ger en felaktig belysning av det relativt sett ringa antal finländare som sökt svenskt medborgarskap.) Statliga och kommunala myndigheter och organisationer kan med fördel gå igenom boken och göra en katalog av behövliga åtgärder och på så sätt dra lärdom av dess resultat — Skövde stad har redan gjort det. Den enskilde svensken kan vinna mycket kunskap om sina medmänniskor — invandrar-na.

Inga Gottfjär

frågor för dagen

Red. Sten Söderberg

Fattigdomen i blickpunkten

Inte mindre än 200 talare från ett mångtal länder deltog i en debatt om fattigdomen i världen vid Internationella arbetsorganisationens 54:e session i Genève i somras. Ur ILO-Information hämtas:

Miljontals människor överallt i världen bär på en ovilja mot de samhällen de lever i därför att dessa inte ger dem möjlighet att tjäna till livets nödtröft. Om vi inte omgående på allvar tar itu med problemet är den demokratiska livsformen i fara, yttrade Indiens president, V. V. Giri, och fortsatte:

Är det bortom människans förmåga att vidta åtgärder för att ändra lagar och sedvänjor, att förändra sociala mönster och ekonomiska principer på ett sätt som gör att utvecklingen i framtiden i högre grad kommer gemene man tillgodo och den ekonomiska utvecklingsprocessen leder till ett nytt och bättre samhälle?

ILO:s nye generaldirektör Wilfred Jenks sade i sitt svar på generaldebattens inlägg, att ILO hade gått in i sitt andra halvsekel med förnyade krafter i arbetet på att göra mänsklig frihet till en självklar rättighet för alla i stället för som nu ett privilegium för ett fåtal.

Han underströk, att vår tids centrala problem är att leva med förändringar av aldrig tidigare sedd omfattning och en aldrig tidigare upplevd komplexitet.

"Vi står inför valet mellan förändring genom lag eller laglös förändring", sade han. "ILO har en ledande roll i ansträngningarna för att säkerställa, att mänsklig-

heten rationellt väljer förändring genom lag".

Mr. Jenks sade vidare, att ILO lämnar ett viktigt bidrag till en konstruktiv sysselsättningspolitik genom sitt globala sysselsättningsprogram. Därutöver står ILO nu inför uppgiften att lämna ett inte mindre konstruktivt bidrag till internationell social utveckling, i synnerhet på de områden där social utvecklingspolitik griper in i världens komplicerade ekonomiska politik.

Mr. Jenks sade, att ILO måste intensifiera sitt arbete för regional utveckling och industrialisering, skapa ett ännu närmare samarbete med andra internationella organisationer och påskynda organisationens decentralisering. Det är av central betydelse för ILO och hela FN-systemet i övrigt att förvissa sig om att den mänskliga faktorn ägnas större uppmärksamhet i utvecklingen, så att människans livsbetingelser kommer i förgrunden vid det ekonomiska och sociala planeringsarbetet.

Den som kanske tycker att detta låter som högstämda fraser bör minnas att ILO under sin halvsekelånga tillvaro har lyckats göra en rad effektiva punktinsatser för ökat människovärde och har genomdrivit stora internationella överenskommelser på det arbetshygieniska och sociala området. Otåligheten, särskilt hos unga människor, är förstället, men den envisa uthålligheten vinner i längden större framgångar.

Kloka ord av erfaren man

I tidskriften *Handikapp—Samverkan* (3/70) skriver f. generaldirektören i Socialstyrelsen Richard Sterner om "Pensioner åt friska — eller åt handikappade". Hans synpunkter ter sig så kloka att artikeln här återges i sin helhet.

Samhällets representanter börjar säga till oss att nu är det ekonomiska läget så svårt att vi måste begränsa våra krav på samhället.

En del av dem som säger så är samtidigt engagerade i en valkam-

panj där det görs ett huvudnummer av tanken att sänka gränsen för den allmänna ålderspensioneringen till 66 eller rent av 65 år. Det har också satts igång en utredning om den saken. Hör detta verkligen till det mest angelägna?

Låt oss tänka efter. Varför behövs det ålderspensioner? Jo, i första hand därför att ju äldre man blir desto större är risken att bli *handikappad*. Dessutom blir man *misstänkt* för att vara *handikappad*, även om man inte är det, så snart man börjar bli gammal. Direkt eller indirekt är det *handikappet* som är den viktigaste faktorn i sammanhanget.

Därför är det riktigt att det nu genomförts en reform som gör det lättare för människor att få förtidspensioner om de befinner sig i åldern 63—66. Det kan också vara riktigt att gå ännu längre i fråga om liberalisering av reglerna för förtidspensionering när det gäller människor i åldern omkring 60 och däröver som står i tungt och nedslitande arbete eller som har svårt att få jobb.

Men när det har skett, vad kan man då vinna ytterligare genom en *allmän* sänkning av gränsen för ålderspensionering? Jo, att man ger pension åt fler människor som har sin arbetskraft i behåll! Kan det verkligen vara vettigt? Läkarna säger oss att det är hälsosamt att arbeta så länge man kan. För många blir det också lättare att arbeta även som äldre, eftersom allt fler har arbetsuppgifter som inte är fysiskt betungande.

ADB och sjukförsäkringen

De allmänna försäkringskassorna kommer, om Riksförsäkringsverket och Statskontoret får råda (och det får de säkert), att ytterligare rationalisera genom ett utbyggt datasystem (ADB=automatisk databehandling). Den av de båda verken drivna utredningen har i preliminär form överlämnats till regeringen och föreslår försöksverksamhet inom sjukförsäkringen.

En central datamaskinläggning står i förbindelse med terminaler vid kassorna och all registrering automatiseras liksom utskrifter sker maskinellt. Avsik-

ten är att sammankoppla sjukförsäkrings- och pensionssystemen. I utredningen sägs bl. a.

I fråga om försäkringskassornas service till allmänheten innebär förslagen inte någon påtaglig förändring. I visst hänseende skapas dock förutsättningar för återbäring av servicen bl a genom

att behandlingstiderna för vissa ärenden kan förkortas,

att informationsservicen förbättras bl a genom att lokalkontor får omedelbar tillgång till data om pensionstagarna i betydligt större omfattning än för närvarande,

att utbetalningsservicen, utöver valfriheten i fråga om utbetalningssätt i dagens system, ytterligare kan utvecklas genom automatisk överföring av ersättningar till postgiro- och bankkonto etc,

att dessutom skapas bättre förutsättningar för kontrollfunktionerna varigenom missbruk av försäkringen förhindras och förutsättningar för enhetlig behandling och bevakning av förmåner skapas.

ADB-systemen kan även förväntas påverka vissa andra myndigheters arbete. Sålunda bör det tex innebära en fördel för folkbokföringsmyndigheterna att kunna insända sin avisering till den allmänna försäkringen på maskinläsbart medium (magnetband) och även erhålla försäkringens avisering på liknande sätt.

En ökad postgiroutbetalning av tex sjukpenning kan å andra sidan få vissa ogynnsamma effekter i form av ökade kostnader för postverket.

Vad gäller sjukförsäkring påverkar ADB-systemet främst registerfunktionen och därav beroende arbeten på lokalkontoren. Centralkontoren kommer att påverkas av systemet för allmän pension.

Systemets konsekvenser för försäkringskassornas organisation kommer att närmare utredas i det fortsatta utredningsarbetet.

Frågor som rör kontroll, säkerhet och sekretess kommer att mera ingående prövas vid den definitiva systemutformningen och noggrant testas under försöksverksamheten.

De båda sista styckena rymmer viktiga problem. Det finns knap-

past någon anledning för de vid försäkringskassorna anställda att hysa någon oro för framtiden. Hittills tycks — paradoxalt nog och enligt någon mystisk Parkinsons lag — varje rationalisering med datamaskinernas hjälp medtadels ha *ökat* personalbehovet.

Ifråga om sekretessen har diskussionen länge varit livlig. Det förefaller knappast som om en själlös maskins diskretion skulle behöva vara mindre än en sjäfull människas. Erfarenheten är ju att den nyfikne som glömmer sin tystnadsplikt har stora möjligheter att skada, vilket registreringssystem man än använder.

"Utbildningsteknologi"

Det är kanske en onödigt fin term som *Landstingens tidskrift* (6/70) har satt som rubrik på en ledare som handlar om att det behövs större enhetlighet inom sjukvårdsutbildningen. Men synpunkterna är vettiga:

Om man utgår från de nuvarande omkring 120 sjukvårdsutbildningar, som kan genomföras i landstingens kommunala yrkesskolor, tycks varje läroplan ha byggts upp isolerat från den andra. Ehuru kurstidens längd hos en utbildning kan vara identisk och yrkesområdet nära liggande det andra så har man lyckats räkna ut att antalet timmar i identiska ämnen måste skilja tex med fem, med två, med sju etc. Dessa skillnader tas sedan till argument för att eleverna icke kan samundervisas. I andra fall går den ena utbildningen en bit in i en annan, tex sjuksköterskeutbildningen en bit in i läkarutbildningen.

En översyn av samtliga läroplaner på vårdyrkesområdet inklusive läkar- och tandläkarutbildningen bör ske med syfte att åstadkomma samordning av lärarresurserna.

Även på läromedelsområdet bör det vara möjligt med resursutnyttjande åtgärder. Det kan icke vara rationellt att varje lärare själv skall söka finna bästa metoden, bästa exemplet för att uppnå läroplanens fordringar. Även om alla lärare har föreskriven

kompetens, kommer vi inte ifrån att inom gruppen fördelas den individuella skickligheten enligt den gausska kurvan från minus 1 till plus 1. Elevens kunnande kan kanske definieras som produkten av inlärningsutbud och inlärningsförmåga, där läraren och läroboken representerar inlärningsutbudet. Produkten blir då beroende av vilken lärare och/eller lärobok man använder.

Vore det inte bättre att genom noggrann analys söka utröna hur ett visst moment bäst inläres och låta "världens skickligaste" lärare få tillverka inlärningsutbudet i något slags paketform och låta alla elever få del i detta? Vissa försök har påbörjats, men det går sakta. Landstingsförbundet har här tagit initiativ genom att till TV-band överföra en väl analyserad stegvis genomförd undervisning i anatomi och fysiologi i sjuksköterskeundervisningen.

Trögheten på detta område är delvis beroende på att man från vissa intressenthåll har befarat att antalet lärartjänster skulle bli mindre. En parallell skulle kunna dras med hur arbetare under industrialismens genombrott förstörde maskinerna, då de fruktade att dessa skulle göra arbetarna arbetslösa. Lärarna kommer att behövas även i framtiden men de kommer att få delvis andra uppgifter än idag.

Inom alla andra produktionsgrenar har man kunnat minska antalet anställda per producerad enhet.

Inom pedagogik och vård är utvecklingen delvis motsatt.

Utbildning i företagshälsovård

Arbetsmedicinska institutets överdirektör har till socialministern överlämnat en inom institutet på uppdrag av Kungl. Maj:t verkställd utredning angående utbildning i företagshälsovård m m vid institutet, meddelar AI-aktuellt. Enligt utredningsuppdraget skulle utredningen ske i samråd med såväl socialstyrelsen som utredningen om yrkesskadeförsäkringens finansiering m m samt i övrigt följa de riktlinjer som angivits i en till uppdraget fogad promemoria.

Som bakgrund till sina förslag om institutets undervisning såvitt rör företagshälsovårdens personal tar man i utredningen upp frågorna om företagshälsovårdens mål och arbetsuppgifter. Institutet ansluter sig till den definition av företagshälsovårdens mål som rekommenderats av ILO. De förslag som institutet framlägger beträffande undervisningen avser huvudsakligen en första period på fem år, nämligen åren 1971/72—1975/76.

I de bilagda kursplanerna anges utbildningstiden för de olika personalkategorierna till:

För företagsläkare ca 2 månaders teoretisk undervisning och minst 6 månaders praktisk tjänstgöring;

För skyddsingenjörer ca 2 månaders teoretisk undervisning fördelad i perioder under omkring 1 år under vilket samtidigt praktisk tjänstgöring fullgörs;

För företagssköterskor omfattar utbildningen två terminer om vardera 20 veckor, varav sammanlagt 19 veckor utgör teoretisk undervisning;

I ergonomi för tekniska planerare omfattar utbildningen 2 terminer, varav den teoretiska delen uppgår till 4 veckor;

Utbildningen i arbetshygien för yrkesinspektionspersonal omfattar slutligen 10 månader, varav den teoretiska delen utgör ca 4 veckor.

För den i utredningen föreslagna undervisningen, som omfattar en årlig utbildning av 45 företagsläkare, 50 skyddsingenjörer, 60 företagssköterskor och ca 35 kursdeltagare samt ett 10-tal yrkeshygieniker från yrkesinspektionen, har det ökade lärarbehovet angetts till 9 nya befattningshavare, nämligen 3 laboratorer och 6 lektorer.

Umeås läkarutbildning ökas

Regeringen har beslutat att bygga ut läkarutbildningen i Umeå. Ytterligare 10 studerande kommer att tas in till kursen i anatomi denna hösttermin. Det årliga antalet nybörjarplatser i Umeå kommer att öka med 20 till mer än 100 platser. Under de senaste åtta åren har läkarutbildningens kapacitet mer än fördubblats. An-

talet nybörjarplatser för läkarutbildning kommer med denna senaste ökning att stiga till totalt 976 platser per år.

Den nu aktuella intagningsökningen bygger på förslag av universitetskanslersämbetet som konstaterat att sjukvårdsorganisationen i Umeå medger en ökning av intaget. En anledning till att det ökade intaget kan starta redan i höst är att lokalerna för den inledande teoretiska utbildningen vid Umeå universitet kan anpassas till det ökade studerandantalet utan större ändringsarbeten. Ökade resurser för undervisningen har samtidigt ställts till förfogande.

tidskrifter
& dagspress

Red. Sten Söderberg

Framtidens socialvård

I *Tidskrift för allmän försäkring* (7—8/70) har byråchefen Ingemar Andersson i Socialstyrelsen skrivit en tankvärd artikel "Tolerans viktig i framtidens socialvård". Han refererar en del av den kritik socialvården utsätts för och medger att det finns plats för reformer:

Socialvården bör tillämpa en helhetssyn. Man skall inte nöja sig med att behandla enkasta symptom. Individens totala problematik skall in i bilden. Både medicinska och sociala aspekter.

Men det räcker inte att enbart se på den enskilde. Familjemedlemmarnas totala problematik skall behandlas som en enhet. Att dela upp bekymren i försörjningsproblem (socialnämnden)